

פרק לד חטא העגל

3. הלוחות השניים, 13 מידות וכריתת ברית חדשה עם ישראל

* משה עלה להר סיני עם 2 לוחות אבנים (הלוחות השניים), שפסל בעצמו (בשונה מהלוחות הראשונים שה' עשה וגם כתב עליהם, כאן משה פסל את הלוחות וה' כתב) כדי שה' יכתוב עליהם את עשרת הדברות.
* לקראת נתינת הלוחות השניים נאסר על העם והבהמות לעלות להר.
* ה' התגלה למשה בענן, ואמר לו את שלוש עשרה מידות של רחמים: "ה' ה' א-ל רחום וחנון...ועל רבעים".
* משה בקש שוב מה' שיסלח לעם (מפני שהעם קשה עורף, אך ה' בעל מידות רחמים וסולח) ושילך אתם.
* ה' הסכים לבקשתו ואמר שיכרות ברית חדשה עם העם. תנאי: על ישראל חל איסור כריתת ברית עם יושבי הארץ העובדים עבודה זרה.
* בכריתת ברית זו יש מצוות שנאמרו לעם בעבר ונאמרות כאן שוב: איסור ע"ז, חג המצות, קדושת בכורות ופדיונם, שבת ועליה לרגל.
ביכורים ("ראשית בכורי אדמתך" – בכורים יש להביא משבעת המינים).
"לא תבשל גדי בחלב אמו".

* משה לא אכל ולא שתה במשך ארבעים יום וארבעים לילה שהיה בהר.
* ה' כתב את 10 הדברות על הלוחות השניים, ומשה ירד מההר עם הלוחות.
* העם ראו שפני משה קורנות (כתוצאה מכך שה' דיבר אתו) ולכן יראו מלגשת אליו עד שמשה קרא להם ודבר אתם.
* משה שם מסווה (כיסוי) על פניו והסירו רק בשני מקרים: כשדבר עם ישראל וכשדבר עם ה'.

סיכום המאורעות

שנה ראשונה ליציאת מצרים

1. ו' בסיוון – מעמד הר סיני.
2. ז' בסיוון – עלייה ראשונה להר ל-40 יום, כדי לקבל את הלוחות הראשונים.
3. ט"ז בתמוז – מעשה העגל.
4. י"ז בתמוז – שבירת הלוחות.
5. י"ח בתמוז – שריפת העגל ע"י משה ורש"י ל"ג:י"א.
6. י"ט בתמוז – משה עולה להר ל-40 יום לבקש רחמים על העם.
7. א' באלול – עלייה שנייה להר ל-40 יום, כדי שה' יכתוב את הדברות על הלוחות השניים.
8. י' בתשרי – משה ירד עם לוחות שניים וה' סלח לישראל, ובמוצאי כיפור החלה מלאכת המשכן.

שנה שנייה ליציאת

9. א' בניסן – סיום מלאכת המשכן והקמת המשכן.

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

פרק לד	שאלה	תשובה
1 לד ע"פ שאלת בגרות מתן הלוחות השניים (א'-ד')	בשמות ל"ד מסופר על נתינת הלוחות השניים. א. ציין שתי מגבלות שהוטלו על העם לקראת נתינת הלוחות השניים. (א) ב. ציין שתי מגבלות שהוטלו על העם לקראת התגלות ה' במעמד הר סיני. (י"ט, י-טו). ג. מה היה ההבדל בין צורת עשייתם של הלוחות הראשונים לבין צורת עשייתם של הלוחות השניים (שמות ל"ב, טז לעומת שמות ל"ד, א).	א. אף אחד לא יעלה עם משה, גם לא זקני ישראל, וגם לא יעמדו בתחתית ההר היכן שעמדו ישראל בלוחות הראשונים, וכן אסור שיתקרבו למקום אפילו צאן ובקר. ב. המגבלות במעמד הר סיני היו: לא לעלות בהר ולא לגעת בו ולא לגשת אל אשה שלושה ימים. ג. על הלוחות הראשונים נאמר "מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים חרות על הלחת" – הלוחות נעשו ע"י אלקים. לוחות שניים פסל משה – "ויאמר ה' אל משה פסל לך שני לחת אבנים כראשונים" וגו'.
2 לד ע"פ שאלת בגרות י"ג מידות רחמים (ה'-ז')	א. מהן י"ג מידות הרחמים? (ו'-ז' ורש"י). ב. באיזה הקשר מזכיר משה חלק מי"ג מידות אלו בספר במדבר ומהי מטרת הזכרתם בהקשר זה? (במדבר י"ד, יח-יט)	<u>שם ה' נזכר פעמיים</u> – כל אחת מיזדה בפני עצמה, הראשונה לפני שיחטא, והשנייה - לאחר שחטא וחוזר בתשובה. <u>שם ה' הבא אח"כ</u> (ק-ל) גם הוא מידת רחמים בפני עצמה. <u>רחום, חנון, ארך אפים</u> (לא מעניש מייד שמא יעשה תשובה מאוחר יותר), <u>רב חסד</u> (נותן חסד למי שאין לו מספיק זכויות משלו שעומדות לו בעת רחמים), <u>ואמת</u> (מתן שכר טוב לעושי רצונו), <u>נוצר חסד לאלפים</u> (החסדים שעשה האדם נשמרים לאלפיים דור), <u>נושא עוון</u> (המעשים בזדון), <u>ופשע</u> (נושא המעשים שאדם עושה בכוונה להכעיס) <u>וחטאה</u> , <u>ונקה לא ינקה</u> (לא מוותר על העוון לגמרי אבל נפרע ממנו לאט לאט ובבת אחת). * (ויש שסופרים רק "ונקה", ללא "לא ינקה" הבא אחריו. אבל יש שסופרים אחרת: ה' – אחד, אל – שתיים, רחום – שלוש, חנון – ארבע, ארך אפים – חמש, ורב חסד – שש, ואמת – שבע, נוצר חסד לאלפים – שמונה, נושא עוון ופשע וחטאה – 9, 10, 11, נקה לא ינקה – 12, פוקד עוון אבות וגו' – 13). ב. משה מזכיר חלק מי"ג מידות בהקשר לחטא המרגלים כשהוא מבקש שה' יסלח להם על החטא.
3 לד ע"פ שאלת בגרות (ט'-ט"ז)	בפרשת כי תשא בקש משה מספר פעמים שה' ימשיך להנהיג את עם ישראל. א. מה הייתה הסיבה בגללה אמר ה' שישלח מלאך להנהיג את עם ישראל (ל"ג, ב-ג, ה). וכיצד נימק משה את בקשתו שה' בעצמו ינהיג את העם? (יב-טז) ב. כיצד מנמק משה בפרק ל"ד את בקשתו שה' ינהיג את העם? (ט' ורש"י).	א. הסיבה הייתה שכששכינתו שורה בתוכם ה' כועס מאד אם הם ממרים את פיו, ויש סכנה שהוא יכלם בדרך. משה בקש שה' בעצמו ינהיג אותם כי בכך הם נבדלים מהגויים. ב. בפרק ל"ד אמר משה שמכיוון שה' נושא עוון הוא יסלח לעם אם הם ממרים (בפסוק זה המילים "כי עם קשה עורף הוא וסלחת"...) משמעו "אם עם קשה עורף הוא – וסלחת"...) וחזר על העניין של ההבדל בין ישראל לאומות בכך שה' הולך עם ישראל.

סיכום ספר שמות – לשימוש פרטי למורים ולתלמידים

www.meir-avitan.co.il מתוך האתר של מאיר אביטן

<p>א. ישראל יהיו עם מיוחד לה' – עם סגולה – אם ישמרו ללכת בדרך ה' ע"פ התורה (שהם עומדים לקבל). ב. משה בנה מזבח לה' תחת ההר (ושתים עשרה אבנים לשנים עשר השבטים) ונערי בני ישראל הקריבו על המזבח עולות וזבחים. משה שם חצי הדם באגנות וחצי ממנו זרק על המזבח, קרא ספר הברית באזני העם וזרק את הדם על העם – זהו דם הברית. ג. הברית היא על בקשת משה שה' ילך בקרבם. ה' נענה לכך ואכן יפלה את ישראל משאר האומות בכך ששכינתו נמצאת בישראל ולא באומות. ברית זו מותנית באי כריתת ברית מצדם ליושב הארץ והשמדת הע"ז שלהם.</p>	<p>בספר שמות נזכרות בריתות שכרת ה' עם ישראל. א. מהי הברית עליה מדובר בפרק י"ט פסוק ה'? היעזר ברש"י. ב. מהו המעשה באמצעותו נכרתה הברית בין ה' לישראל בפרק כ"ד? (ד-ח) ג. "ויאמר הנה אנכי כורת ברית" (שמות ל"ד, י). על מה כרת ה' ברית זו עם העם ובאילו התנהגויות של העם התנה ה' את מימושה של ברית זו? (י' ורש"י, י"א-י"ז).</p>	<p>4 לד ע"פ שאלת בגרות (י'-ט"ז)</p>
<p>א. בזמן שישבו ישראל בשטים החלו לזנות אל בנות מואב והשתתפו בסעודות שעשו לזבחי אלהיהן והחלו להשתחוות לאלהיהם. ב. לא תיתן לגויים האלה לשבת בארצך.</p>	<p>א. ציין מקרה הנזכר בספר במדבר שבו התממשו הסכנות עליהן מדובר בפסוקים י"א-י"ז. (כ"ה, א-ג). ב. איזה ציווי נוסף בנוגע ליושבי ארץ כנען מצווה התורה בשמות כ"ג, לג?</p>	<p>5 לד ע"פ שאלת בגרות האיסור לכרות ברית עם יושבי הארץ</p>
<p>משה לימד את ישראל את פרטי ההלכות (תורה שבע"פ). אהרן נכנס ראשון, שמע מפיו ונשאר. אח"כ נכנסו בניו אלעזר ואיתמר, שמעו הם פעם ראשונה ונשארו ואהרן שמע כבר פעם שנייה. אח"כ נכנסו זקנים, שמעו פעם ראשונה ונשארו, אהרן שמע כבר פעם שלישית, בניו כבר פעם שנייה. אח"כ נכנסו ישראל ושמעו, אהרן פעם רביעית, בניו פעם שלישית, הזקנים פעם שנייה וישראל פעם אחת.</p>	<p>"ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצום את כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני" (ל"ב). מה לימד משה את ישראל וכיצד? (רש"י לפסוק ל"ב).</p>	<p>6 (ל"ב)</p>
<p>א. העם ייראו מגשת אל משה מפני שקרן עור פניו. ב. משה הסיר את המסווה בדברו עם בני ישראל ובדברו עם ה'.</p>	<p>עיין בשמות ל"ד, כט- לה. א. מה הייתה תגובת העם כשראו את משה בשעה שירד מהר סיני ומה הייתה הסיבה לתגובתם זו? (כט- ל). ב. באילו שני זמנים היה משה מסיר את המסווה מעל פניו? (פס' ל"ב- ל"ד ורש"י לפסוק ל"ג).</p>	<p>7 לד ע"פ שאלת בגרות (כ"ט- ל"ה)</p>